

## **Методологія історії**

Навчальний курс «Методологія історії» входить до циклу професійно-орієнтованих дисциплін для студентів, що здобувають фах історика.

### **Мета курсу:**

- формування теоретичних знань про специфіку історичних досліджень та професійного підходу до процесу вивчення минулого;
- формуванні практичних навичок оцінки історичних творів з позицій сучасних уявлень про цінність наукового історичного знання;
- формування розуміння процесу узагальнення в історіософській думці ходу історичного процесу;
- сформувати розуміння ролі та функцій історичних знань у суспільстві;
- вміння визначати різноманітні методи дослідження.

### **Завдання курсу:**

- підсумувати, узагальнити та систематизувати знання з історії України набуті студентами на протязі 1–4 курсів;
- ознайомити студентів з процесом, основними тенденціями та теоретичними здобутками історичних досліджень в Україні від їх зародження і до сьогодення.
- з'ясувати, як відбувалось зародження, нагромадження історичних знань і уявлень, та методи їх узагальнення історичною наукою;
- зрозуміти, процес розвитку поглядів істориків, історичних шкіл на історичне минуле України;
- відстежити взаємодію української історичної думки з тенденціями світової історіографії.

## **Історіографія історії України**

Навчальний курс «Історіографія історії України» входить до циклу професійно-орієнтованих дисциплін для студентів, які здобувають фах історика

**Метою** вивчення курсу «Історіографії історії України» є ознайомлення студентів з процесом, основними тенденціями та здобутками історичних досліджень в Україні від їх зародження і до сьогодення.

### **Завданнями вивчення курсу «Історіографії історії України» є:**

- підсумувати, узагальнити та систематизувати знання з історії України набуті студентами на протязі 1-3 курсів;
- з'ясувати, як відбувалось зародження, нагромадження історичних знань і уявлень, та основні етапи розвитку;
- усвідомити, як запроваджувалися у вжиток нові історичні джерела, що були доступні історикам певної епохи;
- зрозуміти, процес розвитку поглядів істориків, історичних шкіл на історичне минуле України;
- прослідкувати зародження, виникнення, розвиток та організацію історичних шкіл, що займались вивченням історії України;
- з'ясувати в чому полягає вплив історичної науки на розвиток суспільної свідомості, в тому числі історичної, і як конкретно-історичні умови впливають на розвиток історичних знань;
- відстежити взаємодію української історичної думки з тенденціями світової історіографії.

## **Історіографія всесвітньої історії**

Українська історична наука перебуває на переломному етапі свого розвитку. Це визначає особливу важливість комплексного вивчення історії становлення і розвитку системи історичного знання, не орієнтованого на вичленення «магістрального шляху», який веде до сучасних форм пізнання минулого, а представляє все багатство, різноманіття

історичної філософії, широкий арсенал методів і форм історичного пізнання, розроблений протягом останніх століть. З огляду на це, курс «Історіографія всесвітньої історії» є одним із найважливіших у сучасній вузівській системі історичної освіти. Він завершує теоретичну і методологічну підготовку істориків-магістрів. Розвиток і розширення історіографічних досліджень, поглиблене розуміння предмета історії історичної науки змушує по-новому, з позицій сучасних досягнень у різноманітних галузях науки, вивчати історію історичної науки.

Світоглядний аспект історичної науки особливо рельєфно проступає у сфері історіографії, де порівнюються як різні методологічні підходи, так і результати історичних досліджень. Вивчення історії історичної науки розширює кругозір і допомагає слідкувати за рівнем її розвитку: визначати ступінь вивченості тих чи інших проблем і бачити нові дослідницькі рубежі. Історія історичної науки є частиною суспільної думки всієї духовної культури. **Вивчення курсу «Історіографія» включає в себе:**

- вивчення основних етапів розвитку історичної науки;
- вивчення характеру теоретичного мислення авторів історичних праць, їхнє уявлення про світ, суспільство і його історію;
- систематизований аналіз важливих методологічних концепцій, які домінували у той чи інший час в різних державах світу;
- знайомство з основними школами і течіями в історичній науці;
- вивчення праць їхніх найбільших представників;
- трактування важливих проблем вітчизняної і всесвітньої історії з погляду різних концепцій і методологічних підходів.

**Метою курсу** є сформувати розуміння студентами предмета і задач історіографії всесвітньої історії, її зв'язків з іншими суміжними історичними дисциплінами. Дати характеристику основних етапів і напрямків історіографії. Зосередити увагу на загальних, проблемних питаннях історії історичної науки із залученням матеріалу джерел – витворів історичної думки.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти **зможуть:**

- знати найважливіші факти з історії історичної науки на різних етапах її розвитку, вміти орієнтуватися у всесвітньому історіографічному процесі;
- розуміти контекст і причини відповідних історичних подій та використовувати ці знання у професійній діяльності;
- знати основні теоретичні і методологічні підходи до вивчення історії історичної науки, принципи і методи історіографічного пізнання, основні типи і види історіографічних джерел;
- володіти понятійно-категоріальним апаратом історичної науки, професійно оперувати науковими термінами, прийнятими у фаховому середовищі;
- розуміти загальні та специфічні риси історіографічного процесу на різних етапах і в різних країнах і регіонах Західної Європи, США, державах Сходу; вміти пов'язати головні його тенденції з особливостями розвитку української історіографії;
- застосовувати у професійній діяльності у сфері історії сучасні цифрові інструменти і технології для пошуку, збереження і оброблення інформації, у тому числі для виконання наукових досліджень і реалізації освітніх та інноваційних проєктів;
- зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з питань історії та/або археології до фахівців і нефаківців, зокрема до осіб, які навчаються.

### **Актуальні проблеми історії міжнародних відносин та України**

Навчальна дисципліна «Актуальні проблеми історії міжнародних відносин та України» охоплює коло теоретичних і фактологічних питань світової політики, міжнародних відносин та особливостей зовнішньополітичного курсу України. Вивчення дисципліни сприяє процесу формування знань щодо основних тенденцій сучасних міжнародних відносин, діяльності міжнародних організацій, основних засад

зовнішньополітичного курсу України та її ролі в глобальних процесах сучасності, головних питань світової політики. Засвоєння навчальної дисципліни дозволить оволодіти навичками аналітичного мислення, критичного ставлення до проблемних ситуацій та вміння застосовувати їх в оцінці процесів зовнішніх зносин та конфліктів сучасності.

**Предметом вивчення** навчальної дисципліни є теоретичні засади, події та процеси світової політики другої половини XX – початку XXI ст. та основні тенденції зовнішньополітичної діяльності України.

**Метою** викладання навчальної дисципліни «Актуальні проблеми історії міжнародних відносин та України» є формування у студентів магістратури компетентностей в галузі теоретичних основ світової політики, основних подій сучасних міжнародних відносин, історії та практичної реалізації зовнішньополітичного курсу України.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти **зможуть**:

- володіти понятійно-категоріальним апаратом з історії міжнародних відносин, професійно оперувати науковими термінами, прийнятими у фаховому середовищі
- знати провідні сучасні теорії історії міжнародних відносин;
- знати основні тенденції і найважливіші факти з історії міжнародних відносин другої половини XX – першої чверті XXI ст., зміст проблем світової політики доби «холодної війни», постбіполярного світу та періоду глобалізації;
- розуміти контекст і причини історичних подій міжнародного життя та використовувати ці знання у професійній діяльності;
- знати суть основних міжнародних конфліктів та їх вплив на формування та стабільність міжнародної системи
- знати основні принципи функціонування провідних міжнародних організацій та співпрацю з ними України;
- розуміти причини та наслідки загострення міжнародної ситуації на сучасному етапі;
- аналізувати вектори зовнішньої політики України та її відносини з провідними державами світу та міжнародними організаціями, в тому числі й в умовах російської агресії;
- орієнтуватись у сучасних підходах до вирішення дискусійних питань історії міжнародних відносин
- застосовувати у професійній діяльності у сфері історії сучасні цифрові інструменти і технології для пошуку, збереження і оброблення інформації, у тому числі для виконання наукових досліджень і реалізації освітніх та інноваційних проєктів;
- зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з питань історії та/або археології до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються.

**Міжпредметні зв'язки:** Навчальна дисципліна «Актуальні проблеми історії міжнародних відносин та України» пов'язана з курсами «Новітня історія Європи та Америки», «Новітня історія Азії та Африки», «Історія України», які здобувачі засвоїли під час навчання на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти.

### **Соціальна історія України.**

Навчальна дисципліна «Соціальна історія України» є обов'язковим освітнім компонентом для підготовки здобувачів другого (магістерського) ступеня вищої освіти спеціальності «Історія та громадянська освіта».

Фокус навчального процесу програми зосереджено на вивченні методології, джерел та міждисциплінарного дискурсу «нової соціальної історії», соціальних структур, ролі станів і особистостей в історичному процесі.

**Метою** викладання навчальної дисципліни є формування цілісного уявлення про соціальну історію України, її специфіку у період від найдавніших часів до сьогодення, набуття компетентностей, що сприяють актуалізації та поглибленню знань мобільності випускника на ринку праці.

Програма навчальної дисципліни передбачає навчання у формі лекцій, практичних (семінарських) занять і самостійної роботи здобувачів.

### **Українська культура в цивілізаційному вимірі**

«Минуле не проходить безслідно: воно невмируще, тінь його не тільки на сьогодні, а й на контурах майбутнього, і є можливість встановити зв'язок з цим минулим, увести його хоча б частково в простір життя теперішнього і зрозуміти його сенс, якщо тільки ми не будемо байдужими до нього і усвідомимо, що, турбуючись про нього, ми проходимо випробування на рівень нашої відповідальності і перед теперішнім, і перед майбутнім». Ці слова з однієї із наукових праць сучасних українських істориків характеризують важливість усталеної традиції вітчизняної наукової думки щодо підвищеної зацікавленості історією національної культури, її самотності, органічної близькості до європейської культури. Такий підхід визначає значимість і актуальність навчальної дисципліни, спрямованої на вивчення історії української культури в контексті її цивілізаційного пізнання.

**Предметом** навчальної дисципліни є комплексне вивчення особливостей української культури у її цивілізаційному осмисленні.

**Мета** навчальної дисципліни: на основі цивілізаційного підходу сформувані у студентів розуміння провідних тенденцій і закономірностей зародження, становлення та розвитку української культури від найдавніших часів до сьогодні; показати теоретичне осмислення її як цілості та її взаємодію зі світовими соціокультурними процесами.

**Завдання** навчальної дисципліни:

- сформувані історіософське розуміння взаємодії культури і цивілізації;
- розкрити специфіку цивілізаційного осмислення української культури, її витоків, зародження та найважливіших етапів розвитку;
- висвітлити в історичній ретроспективі особливості входження України до європейського цивілізаційного процесу і духовно-культурного простору;
- сприяти розумінню значимості цивілізаційного вибору, здійсненого українцями в ході відродження та утвердження незалежності своєї держави.

В результаті вивчення навчальної дисципліни студенти повинні **знати**:

- новітнє трактування культури в його взаємодії з цивілізацією;
- сучасні підходи до періодизації історії української культури в контексті змінюваності культурної картини світу;
- давність витоків української культури, значення зародження писемності й християнізації Руси-України як культурно-цивілізаційного повороту, особливості соціокультурного світу княжої України;
- динаміку розвитку української культури у ранньомодерну та пізньомодерну епохи;
- значення Української революції і державотворчих процесів 1917–1921 рр. у культурно-цивілізаційному виборі українського народу;
- руйнівні наслідки політики радянського тоталітарного режиму для української культури та спротив йому культурного шістдесятництва і дисидентства;
- трансформаційні і євроінтеграційні процеси в сучасній українській культурі.

Студенти повинні **вміти**:

- користуватися різними джерелами знань в інтерпретації української культури у її цивілізаційному вимірі;
- використовувати набуті знання для інтелектуального дискурсу в контексті цивілізаційного вибору українства, спротиву російській духовній експансії, відстоювання суверенітету української культури, утвердження і примноження її самотності.

### **Сучасні освітні технології у викладанні історії**

В сучасному світі кількість інформації швидко зростає, а знання швидко старіють. В учня мають залишитись творчі вміння, необхідні йому для самостійної пізнавальної і

практичної діяльності, та переконання в тому, що будь-яка діяльність повинна відповідати моральним нормам.

Стратегія сучасної освіти полягає в тому, щоб дати можливість учням виявити свої таланти і творчий потенціал. Освіта має перетворитися на процес безперервного розвитку особистості. Завдання педагога в сучасній школі – не просто викладати свій предмет, а розвивати особистість його засобами. Для цього вчителю слід постійно підвищувати професійну компетентність, вчитися впроваджувати нові освітні технології. Все це зумовлює актуальність і значимість навчальної дисципліни «Сучасні освітні технології у викладанні історії» у фаховій підготовці студента відповідної предметної спеціалізації – майбутнього вчителя історії.

**Метою** навчальної дисципліни є ознайомлення або ж закріплення знань студентів щодо провідних освітніх технологій, методичних підходів, які використовуються у сучасній вітчизняній практиці викладання історії у школі та оволодіння конкретними практичними навичками роботи з їхніми окремими різновидами.

**Завдання навчальної дисципліни:**

- розкрити сутність поняття «сучасні освітні технології» та переваги інноваційної системи навчання над традиційною;
- сформувати розуміння сутності провідних освітніх технологій, методичних підходів, які використовуються у сучасній вітчизняній освітній практиці, зокрема у викладанні історії в школі;
- забезпечити оволодіння студентами конкретними практичними навичками роботи з окремими різновидами сучасних освітніх технологій;
- сприяти розвитку у майбутніх вчителів історії навичок творчого підходу до організації процесу навчання, вибору ними оптимальних методів і технологій, відповідних сучасним вимогам до загальноосвітньої підготовки учнів.

В результаті вивчення навчальної дисципліни студенти повинні **знати**:

- загальні уявлення про сучасні освітні технології та переваги інноваційної системи навчання над традиційною;
- особливості інтерактивного навчання і його застосування у процесі навчання історії в школі;
- особливості технології розвитку критичного мислення та можливості її використання у процесі навчання історії;
- форми і методи організації проектної діяльності учнів на уроках історії;
- особливості використання ігрових технологій у навчальному процесі та їхнє застосування на уроках історії;
- методичні засади організації практичних занять на уроках історії;
- можливості використання навчальних ресурсів деяких новітніх онлайн-сервісів у викладанні історії;
- специфіку інтегрованого (комплексного) навчання та можливості впровадження інтеграції у викладанні шкільного курсу історії;
- сучасні підходи до контролю знань учнів у шкільному курсі історії.

Студенти повинні **вміти**:

- обґрунтовувати доцільність вибору елементів сучасних освітніх технологій у викладанні шкільного курсу історії відповідно до поставлених завдань;
- застосовувати елементи інтерактивного навчання, технологій розвитку критичного мислення, ігрових технологій у викладанні шкільного курсу історії;
- організовувати практичні заняття та проектну діяльність учнів в рамках вивчення шкільного курсу історії;
- застосовувати елементи інтегрованої системи навчання у викладанні шкільного курсу історії;
- використовувати ресурси деяких новітніх онлайн-сервісів на уроках історії;
- застосовувати сучасні підходи до контролю знань учнів у процесі навчання історії.

## **Сучасні освітні технології у викладанні громадянської освіти**

**Метою** практикуму «Сучасні освітні технології у викладанні громадянської освіти» є сформувати знання про новітні освітні технології, методичні підходи до викладання курсу «Громадянська освіта» в школі з метою розвитку та соціалізації особистості, формування її національної самосвідомості, громадянської позиції, загальної культури, світоглядних орієнтирів, критичного мислення, творчих здібностей, дослідницьких та аналітичних навичок.

**Основні завдання** дисципліни:

- засвоєння студентами системи знань про громадянське виховання і громадянську освіту населення, зокрема знання про: риси, призначення, функції, принципи громадянської освіти населення в Україні; компоненти та чинники системи громадянської освіти населення в Україні; шляхи, способи та заходи реалізації завдань Концепції громадянської освіти в умовах Нової української школи та відкритої збройної агресії проти України;
  - вивчення вітчизняного та зарубіжного досвіду організації громадянської освіти;
  - розвиток умінь аналізувати, систематизувати, узагальнювати теоретичний матеріал і інформацію про практику реалізації громадянської освіти;
  - оволодіння методикою розробки навчально-методичних матеріалів, призначених для використання під час організації та проведення позакласних заходів, формування відповідних практичних умінь і навичок, а саме: визначати групи (вікові, професійні, соціальні тощо) як суб'єктів суспільного впливу; визначати зміст громадянської освіти залежно від групи таких суб'єктів;
  - оволодіння сучасними технологіями і методиками громадянської освіти, зокрема, вміннями організовувати та проводити заходи з громадянської освіти населення, встановлювати ступінь їх ефективності;
  - розвиток вмінь здійснювати науковий пошук з проблематики курсу, виявляти і досліджувати актуальні проблеми теоретичного і практичного характеру, писати наукові тези / статті з актуальних питань даної проблематики.
- У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти **зможуть** самостійно визначати та формулювати:
- основні актуальні проблеми методики викладання громадянської освіти;
  - основні критерії вибору методів та форм викладання й організації навчального процесу; критерії та форми контролю знань та оцінювання знань;
  - організувати та провести навчальне заняття з урахуванням сучасних вимог методики викладання громадянської освіти;
  - обґрунтувати вибір методів, засобів та підходів викладання та організації навчальної діяльності у відповідності до навчальних завдань, особливостей аудиторії, навчального матеріалу;
  - письмово викласти та обґрунтувати методичні матеріали щодо викладання вибіркової дисципліни навчального плану.

## **Актуальні проблеми громадянської освіти**

Громадянська освіта спрямована на розвиток громадянської компетентності учнівства як результату навчання у складі таких компетенцій:

- соціально-комунікативна: вміння й навички спілкування та встановлення конструктивних відносин між людьми, діалогу і громадського обговорення суспільно значущих проблем;
- інформаційно-медійна: вміння критично мислити; вміння шукати, аналізувати, оцінювати інформацію, критично оцінювати медіаповідомлення на основі аналізу джерел, соціальної ситуації;
- розв'язання соціальних конфліктів, проблем: уміння розв'язувати соціальні суперечності; формування установки на толерантне розв'язання конфліктів;

- відповідальний соціальний вибір й ухвалення рішень: готовність до ухвалення обґрунтованих рішень на основі усвідомленого й виваженого вибору;
- громадянська участь: установка на відповідальну суспільну діяльність;
- навички участі в соціальних та політичних процесах.

**Метою** навчальної дисципліни є формування знань та навичок студентів щодо сучасних проблем та методів викладання громадянської освіти, розвиток критичного мислення, громадянської свідомості магістрів, майбутніх учителів історії; поглиблення та актуалізація знань з питань громадянського виховання і освіти населення України; застосування цих знань для вирішення конкретних завдань педагогічної діяльності, формування відповідних умінь і навичок, професійної компетентності у галузі громадянської освіти.

**Основні завдання** дисципліни:

- засвоєння студентами системи знань про громадянське виховання і громадянську освіту населення, зокрема знання про: риси, призначення, функції, принципи громадянської освіти населення в Україні; компоненти та чинники системи громадянської освіти населення в Україні; шляхи, способи та заходи реалізації завдань Концепції громадянської освіти в умовах Нової української школи та відкритої збройної агресії проти України;
- вивчення вітчизняного та зарубіжного досвіду організації громадянської освіти;
- розвиток умінь аналізувати, систематизувати, узагальнювати теоретичний матеріал і інформацію про практику реалізації громадянської освіти;
- оволодіння методикою розробки навчально-методичних матеріалів, призначених для використання під час організації та проведення позакласних заходів, формування відповідних практичних умінь і навичок, а саме: визначати групи (вікові, професійні, соціальні тощо) як суб'єктів суспільного впливу; визначати зміст громадянської освіти залежно від групи таких суб'єктів;
- оволодіння сучасними технологіями і методиками громадянської освіти, зокрема, вміннями організовувати та проводити заходи з громадянської освіти населення, встановлювати ступінь їх ефективності;
- розвиток вмінь здійснювати науковий пошук з проблематики курсу, виявляти і досліджувати актуальні проблеми теоретичного і практичного характеру, писати наукові тези / статті з актуальних питань даної проблематики.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти **зможуть самостійно визначати та формулювати:**

- основні актуальні проблеми методики викладання громадянської освіти;
- основні критерії вибору методів та форм викладання й організації навчального процесу; критерії та форми контролю знань та оцінювання знань;
- організувати та провести навчальне заняття з урахуванням сучасних вимог методики викладання громадянської освіти;
- обґрунтувати вибір методів, засобів та підходів викладання та організації навчальної діяльності у відповідності до навчальних завдань, особливостей аудиторії, навчального матеріалу;
- письмово викласти та обґрунтувати методичні матеріали щодо викладання вибіркової дисципліни навчального плану.

### **Україна в роки Другої світової війни**

**Мета курсу:** на основі системного підходу представити слухачам цілісне уявлення про події, що розгорнулися довкола українських земель та в Україні напередодні та в роки Другої світової війни, показати хід бойових дій на українських землях 1941–1942, 1943–1944 рр., охарактеризувати окупаційний режим і Рух Опору в Україні та внесок України й українського народу у перемогу над Німеччиною та її союзниками.

**Основні завдання** дисципліни:

- розширити понятійний і термінологічний апарат фахового історика;

- формувати навички пошукової, аналітичної та самостійної роботи з історичними джерелами та дослідницькою літературою;
  - сформулювати чітке уявлення про Другу світову війну, її загальносвітовий та український виміри;
  - охарактеризувати політичний, економічний та соціокультурний поступ України напередодні війни;
  - ознайомити слухачів з перебігом бойових дій на території України в роки Другої світової війни, акцентувавши увагу на найбільш знакових з-поміж них;
  - проаналізувати «українське питання» в роки війни та показати ставлення до нього учасників конфлікту, насамперед – Німеччини та СРСР;
  - чітко визначити внесок українського народу в перемогу над Німеччиною та її союзниками в Другій світовій війні;
  - проаналізувати виконані та невиконані уроки Другої світової війни.
- У результаті вивчення дисципліни здобувачі повинні **знати**:
- «українське питання» напередодні та в роки Другої світової війни;
  - причини, характер та хід Другої світової війни на Східноєвропейському театрі бойових дій;
  - особливості окупаційного режиму в Україні та Руху Опору;
  - роль битви за Дніпро 1941 та 1943–1944 рр. у загальному ході подій на Східноєвропейському театрі Другої світової війни;
  - вклад України та українського народу в перемогу держав антигітлерівської коаліції над державами Осі.
- У результаті вивчення дисципліни здобувачі повинні **вміти**:
- характеризувати процеси, події і явища, а також знакові постаті, пов'язані з історією України в роки Другої світової війни;
  - встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між подіями;
  - працювати з документами й картами;
  - застосовувати отримані знання для об'єктивного аналізу процесів, що мали місце в Україні у роки Другої світової війни.

### **Табу на слово: історія радянської політичної цензури**

**Метою** навчальної дисципліни є дослідження змісту радянської цензурної політики, аналіз структури тогочасних цензурних органів, форм та методів їх діяльності. Запропонований курс покликаний допомогти студентам краще зрозуміти характер політичної системи, що дозволить вийти на якісно новий рівень знань з історії радянської держави та діяльності її апарату.

Основними **завданнями** дисципліни є:

- розкрити сутність та основні підходи до трактування понять «цензура, цензурна політика, політична цензура»;
  - показати генезис становлення, утвердження та еволюцію радянської цензури на різних етапах її існування;
  - ознайомити з ключовими напрямками радянської цензурної політики, механізмами її реалізації та специфікою вияву в різних галузях культури та громадського життя;
  - розкрити основні форми та методи цензурного контролю;
  - заохотити студентів до ґрунтовного аналізу, вироблення наукової рефлексії;
  - виховати свідоме і критичне ставлення до інформаційних потоків.
- У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен **знати**:
- основні етапи становлення та розвитку радянської цензурної системи;
  - роль цензури в насадженні радянської ідеології;
  - структуру органів цензури;
  - основні форми та методи контролю за інформаційними потоками;
  - конкретні приклади заборон і переслідувань з боку цензури;



- вплив цензури на суспільну свідомість і повсякденне життя громадян.
- У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен **вміти**:
- аналізувати документи й матеріали, що відображають практику цензури;
- розрізняти форми та методи цензурного контролю;
- оцінювати вплив цензури на розвиток культури та науки;
- виявляти взаємозв'язки між цензурою та репресивною політикою радянської держави
- порівнювати радянську систему контролю з практиками цензури інших режимів;
- формувати власні оцінки щодо значення цензури для збереження радянської системи та її впливу на пострадянський простір.

### **Колоніалізм в історії країн Сходу**

Навчальна дисципліна «Колоніалізм в історії країн Сходу» орієнтована на поглиблення знань, отриманих студентами під час вивчення дисциплін «Нова історія Азії та Африки» та «Новітня історія Азії та Африки». Вона покликана надати студентам необхідні теоретичні, методичні, методологічні знання і практичні навички аналізу історичних різновидів колоніалізму, його основних форм і методів, впливу на суспільно-політичний, соціально-економічний і культурно-ідеологічний розвиток держав Азії та Африки, а також зворотного впливу Сходу на Захід. Вивчення курсу передбачає **засвоєння студентами**:

- понять «колоніалізм», «імперія», «колоніальна імперія», «колоніальна політика», «напівколонія»;
- співвідношення явищ «колонія» і «колоніалізм», «імперія» й «імперіалізм»;
- основних теоретично-методологічних підходів до дослідження процесів колоніалізму й імперіалізму;
- послідовності і особливостей утворення основних колоніальних імперій, територіально-колоніального розподілу світу в XIX – на поч. XX ст.;
- особливостей функціонування основних колоніальних імперій, розмаїття систем управління залежними територіями і колоніальної політики;
- впливу політики метрополій на суспільно-політичний, соціально-економічний і культурно-ідеологічний розвиток держав Сходу;
- чинників і проявів кризи класичної колоніальної системи у першій половині XX ст., еволюції політики провідних колоніальних імперій;
- чинників, етапів та особливостей процесу деколонізації, вибору державами, що звільнилися, шляху розвитку в умовах «холодної війни»;
- особливостей взаємовідносин між колишніми метрополіями і колоніями після здобуття останніми незалежності;
- особливостей і суперечностей взаємодії між Сходом і Заходом в умовах глобалізації.

**Метою курсу** є ознайомлення студентів з поняттям колоніалізму, колоніальної системи і політики, імперіалізму і колоніальних імперій, теоретичними підходами до їх дослідження, а також здобуття студентами знань, умінь і навичок аналізу форм, методів і напрямів взаємодії і взаємовпливів між країнами Заходу (метрополіями) і Сходу (колоніями і напівколоніальною периферією) у XV – на поч. XXI ст.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти **зможуть**:

- знати найважливіші факти історичного минулого народів і країн Азії та Африки у контексті всесвітньої історії.
- розуміти контекст і причини відповідних історичних подій та використовувати ці знання у професійній діяльності.
- знати основні теоретичні і методологічні підходи до вивчення історії Сходу, принципи і методи історичного пізнання, основні типи і види історичних джерел.

- володіти понятійно-категоріальним апаратом історичної науки, професійно оперувати науковими термінами, прийнятими у фаховому середовищі.
- розуміти загальні та специфічні риси історичного розвитку окремих регіонів і країн Азії та Африки, фактори, що зумовили різноманіття культур та цивілізацій, вміння ефективно співпрацювати з носіями різних історичних та культурних цінностей.
- застосовувати у професійній діяльності у сфері історії сучасні цифрові інструменти і технології для пошуку, збереження і оброблення інформації, у тому числі для виконання наукових досліджень і реалізації освітніх та інноваційних проєктів.
- зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з питань історії та/або археології до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються

**Міжпредметні зв'язки:** навчальна дисципліна «Колоніалізм в історії країн Сходу» пов'язана з циклом дисциплін професійної та практичної підготовки, зокрема курсами «Нова і новітня історія Азії та Африки», «Нова і новітня історія Європи та Америки», а також «Історіографія всесвітньої історії».

### **Історія науки, техніки та освіти в Україні**

Визначальну роль у сучасному глобалізованому світі відіграє наука, техніка та освіта. Інтеграція України до загальноєвропейського науково-освітнього простору вимагає ґрунтовного реформування вітчизняної вищої школи, переходу до принципово нових форм викладання природничих, технічних та соціогуманітарних дисциплін. Однією з навчальних дисциплін, що органічно поєднує наукові знання про досягнення природничо-технічних та соціогуманітарних наук, є «Історія науки, техніки та освіти в Україні», яка має міждисциплінарний, інтегрований характер.

**Мета курсу:** формування у студентів сучасного рівня знань та розуміння основних етапів, закономірностей та особливостей історико-культурних та наукових процесів в Україні та світі, становлення та розвиток наукових знань та їх значення.

#### **Завдання курсу:**

- допомогти майбутньому спеціалісту осмислити, що розвиток науки, техніки та освіти в історичному вимірі є цілісним явищем в системі культури людства.
- допомогти подолати технократичне і вузькопрофесійне мислення, що стало наслідком порушення рівноваги між науково-технічною діяльністю і культурою;
- допомогти спрямувати студентів на опанування ними переважно інформаційних технологій як засобу досягнення високих показників соціально-економічного характеру;
- розкрити сутнісні риси історії науки, техніки та освіти як важливої сфери життєдіяльності людини;
- показати динаміку і своєрідність розвитку науки, техніки, освіти України та народів світу в різні періоди історії;
- сформувати здатність аналізувати наукові та технічні процеси в історії людства;
- ознайомлення студентів з ключовими джерелами зарубіжної, вітчизняної історіографії з питань науки, техніки, освіти, з основними принципами та методикою їх аналізу і використання в науковій, навчальній та виховній роботі.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент **повинен**

#### **знати:**

- важливість розвитку науки, техніки, освіти, вироблених у процесі історичного розвитку в різних народів світу;
- основні підходи до вивчення історії науки, техніки, освіти України та народів світу;
- необхідний фактичний матеріал для дослідження проблем історії науки, техніки, освіти у контексті їхньої історичної доби.

#### **вміти:**

- аналізувати розвиток науки, техніки, освіти в історії України та країн світу, розкривати функції науки і техніки в різних аспектах у контексті історії загалом і окремих країн регіонів світу, зокрема;

- запам'ятовувати та відтворювати найважливіші факти, події та процеси історії науки, техніки, освіти минулого України та країн світу;
- володіти категоріальним апаратом і методами, використовуваними при вивченні навчальної дисципліни;
- демонструвати навички професійного спілкування з використанням наукових термінів історії науки, техніки та освіти;
- розглядати проблему історії науки, техніки, освіти з використанням відповідних джерел і бібліографії, аналізуючи та надаючи критичну й розповідну форму отриманим знанням;
- здійснювати дослідження з історії науки, техніки, освіти, використовуючи методологічний інструментарій інших гуманітарних і соціальних наук.